

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בהר-בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשכ"ח

חלק א – יו"ל לש"פ אמור, י"ז אייר, ה'תשע"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלוש לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ אמור, י"ז אייר הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ בהר"ב-בחוקותי, מבה"ח סיון ה'תשכ"ח, הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ בהר"ב-בחוקותי).

*

בתור הוספה — שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ג אייר, ה'תשע"ג
זאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2013 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5773 • 2013

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת ש"פ בהר"ב-בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

א. פרשת בחוקותי קורין לעולם קודם חג השבועות¹.

ואע"פ שגם פרשת במדבר קורין לעולם קודם חג השבועות (ולפעמים קורין גם פרשת נשא קודם חג השבועות) — הרי הטעם על זה (כמובא בראשונים וגאונים²) הוא רק כדי להפסיק בין הענינים הבלתי-רצויים (בגלוי) שבפ' בחוקותי ובין מ"ת, כך, שהפרשה שצריכה להיות לפני חג השבועות היא בעצם פרשת בחוקותי, ורק כדי להפסיק מענין התוכחה קורין גם פ' במדבר (ולפעמים גם פ' נשא).

וצריך להבין מהו הענין שפרשת בחוקותי קודמת לחג השבועות, שענינו הוא (כפי שאומרים בנוסח התפלה) "זמן מתן תורתנו".

ב. ובהקדמה — שכיון שפרשת בחוקותי היא הסיום של כל ספר ויקרא, הרי היא קשורה עם כללות ספר ויקרא, כמו כל "סיום" שקשור עם כללות כל הענין מתחלתו, כפי שרואים במוחש שבסיומו של כל ענין נזכרים וחיים עוד הפעם ("מ'לעבט איבער") את כל פרטי הענין מתחלתו, ועאכו"כ שכן הוא בסיום הקשור עם תורה, "גמרה של תורה"³.

וכיון שענינו של ספר ויקרא הו"ע הקרבנות, כמ"ש הרמב"ן⁴ שנקרא "ספר הקרבנות", נמצא, שקריאת פרשת בחוקותי — סיומו של ספר ויקרא, ספר הקרבנות — קודם זמן מ"ת, מורה שענין הקרבנות הוא הכנה והקדמה למ"ת.

ולכאורה אינו מובן: הרי הסדר בפועל הי' באופן הפוך, שתחילה ניתנה התורה, ורק לאח"כ הי' הציווי על עשיית המשכן, כך, שעבודת הקרבנות — במשכן, וכן ב"מקדש דאיקרי משכן"⁵ — באה לאחרי מ"ת. [ולהעיר, שאע"פ שענין הקרבנות הי' גם לפני המקדש ומשכן, הרי עיקר ענין הקרבנות התחיל במשכן דוקא. וכמו בתורה, שעיקר ענין הקרבנות הוא בספר ויקרא, אף שגם בספר שמות ובספר בראשית מצינו

(3) ל' הטור ורמ"א או"ח סתרס"ט.

ובכ"מ.

(4) בפתיחתו לספר ויקרא.

(5) עירובין ב, א. וש"נ.

(1) ראה מגילה לא, ב.

(2) ראה תוס' מגילה שם. ס"י ר' עמרם

גאון סוף סדר פורים. — הובאו בהגהות

מיימונית לרמב"ם ה' תפלה פ"ג ה"ב.

ענין הקרבנות. וטעם הדבר — לפי שענין הקרבן הוא מלשון קירוב,⁶ שפועל קירוב ועליו כו', ועד ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס"י,⁷ ועי"ז נעשה "ריח ניחוח"⁸, "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"⁹, שהו"ע ההמשכה מלמעלה למטה¹⁰, ולכן הרי זה שייך לענין ד"ושכנתי בתוכם"¹¹ שנפעל ע"י המשכן, לאחרי מ"ת דוקא.

ומצד זה שענין הקרבנות בא לאחרי מ"ת, מצינו בקרבנות כו"כ דקדוקים בהוספה לגבי שאר עניני תומ"צ, וכמו ענין המחשבה וכוונה בנוגע לזמן ומקום כו', כדברי המשנה¹² "לשם ששה דברים הזבח נזבח". ואף שגם בשאר המצוות צ"ל ענין הכוונה, הרי בשאר המצוות אין הכוונה שייכת לגוף המעשה, ורק בקרבנות הרי זה שייך להמעשה גופא].

וכן הוא הסדר בתורה — שבספר בראשית מדובר אודות הענינים שהם הכנה לגלות מצרים, ובספר שמות מדובר אודות גלות מצרים ("כור הברזל") ויציאת מצרים ומתן-תורה, ורק לאחרי ספר שמות שבו מדובר אודות מ"ת (לאחרי ההכנה שע"י גלות ויציאת מצרים) — אזי באים לספר ויקרא שהו"ע הקרבנות.

ועפ"ז צריך להבין מהו הענין שקורין פרשת ויקרא — סיום ספר הקרבנות — קודם חג השבועות, שמזה מוכח, שאי אפשר לבוא למ"ת אלא לאחרי הקדמת ענין הקרבנות?

ג. ויובן בהקדים שאלה נוספת בנוגע לענין הקרבנות — שענינים בזמן הזה הו"ע התפלה, כמארז"ל¹³ "תפלות במקום קרבנות תקנום", שגם בזה מצינו לכאורה ענינים הפכיים:

מחד גיסא — אומרים בכל יום ש"תלמוד תורה כנגד כולם"¹⁴, כולל גם תפלה, שהרי לפני"ז נזכר הענין דגמילות חסדים, "ועיון תפלה היינו בכלל גמילות חסדים, דכתיב¹⁵ גומל נפשו איש חסד"¹⁶, והיינו לפי שע"י התפלה נמשכים כל ההשפעות לו ולבני ביתו כו', ואעפ"כ, תלמוד תורה למעלה גם מתפלה.

ולאידך גיסא — מצינו ש"רבי יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל

(6) ראה זח"ג ה, רע"א. ספר הבהיר סמ"ו (קט). בחיי ויקרא א, א (בסופו). של"ה מס' תענית (ריא, ב). פע"ח שער התפלה פ"ה.
 (7) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.
 (8) ויקרא שם. ועוד.
 (9) תו"כ ופרש"י עה"פ.
 (10) ראה לקו"ת פינחס עו, א. ובכ"מ.
 (11) תרומה כה, ח.
 (12) זבחים מו, ב. וש"נ.
 (13) ברכות כו, א"ב.
 (14) פאה פ"א מ"א.
 (15) משלי יא, יז.
 (16) פרש"י שבת קכו, ריש ע"ב.

היום כולו"¹⁷ [ואף שאין זה בלשון חיוב, הרי זה דבר טוב שמתברך בו באמרו הלואי כו'], אע"פ שאם יתפלל כל היום כולו לא יהי' לו פנאי ללימוד התורה, ומזה מובן שמעלת התפלה גדולה יותר ממעלת התורה. וכן מוכח מדברי הגמרא "אבא בנימין אומר . . על תפלתי שתהא לפני מטתי" (שלא לעשות מלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדתי ממטתי עד שאקרא קריאת שמע ואתפלל)¹⁸, ו"מבית הכנסת (תפלה) לבית המדרש" (תורה)¹⁹, וכן הוא בכרכות השחר, שברכת התורה באה לאחרי ה"יהי רצון" שהו"ע התפלה, והיינו, שענין התפלה צ"ל קודם ענין התורה, והרי ענין הקדימה בקדושה הוא לא רק בזמן, אלא גם במעלה וחשיבות.

אך הפירוש והפשרה בסתירה זו — ש"זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד"²⁰, היינו, שישנה המעלה של כל א' מהם, ולכן, בשעה שעוסק בתורה, צריך להיות מונח בזה בכל פנימיותו, מתוך הרגש שתורה הו"ע היותר נעלה, ובשעה שעוסק בתפלה צריך להיות מונח בזה בכל פנימיותו, מתוך הרגש שתפלה הו"ע היותר נעלה.

ומובן בפשטות, שהענין ד"זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד" אינו רק בנוגע לזמני השנה, שיש זמנים שבהם תפלה עיקר, כמו בחודש אלול, ר"ה וכו', ויש זמנים שבהם תורה עיקר, כמו בחודש סיון, "ירחא תליתאי", שאז העיקר הוא "אוריאן תליתאי"²¹, אלא גם בכל יום ויום צ"ל ב' הענינים דתורה ותפלה באופן שבכל א' מהם נרגשת מעלתו המיוחדת.

ד. אמנם, אף שיש מעלה בתפלה גם לגבי תורה, הרי העילוי שבענין התפלה גופא מתגלה ע"י התורה דוקא, שהרי התורה מבארת את מעלת התפלה. ולכן הסדר בפועל הוא — שתחילה הי' הענין דמ"ת, ולאח"ז ענין הקרבנות (תפלה).

אבל אעפ"כ, סדר העבודה הוא באופן שתחילה בא ענין התפלה ואח"כ ענין התורה, כיון שהתפלה פועלת שלימוד התורה שלאח"ז יהי' באופן נעלה יותר²².

ובהתאם לסדר העבודה שתפלה קודמת לתורה, קורין גם פ' בחוקותי — סיום ספר הקרבנות — קודם מ"ת, ורק כאשר מסיימים ענין

(20) שבת יו"ד, א.

(21) שם פח, א.

(22) ראה לקו"ת ברכה צו, ב.

(17) ברכות כא, א.

(18) שם ה, ב (ובפרש"י).

(19) שם בסופה.

הקרבנות, אזי יכולים לבוא לקבלת התורה, שתהי' — כלשון המסור ומקובל מכ"ק מו"ח אדמו"ר — בשמחה ובפנימיות.

* * *

ה. מהאמור לעיל אודות הקדמת סיום ספר ויקרא למ"ת, צ"ל גם הוראה בפועל, ולא רק בנוגע לזמן שלפני חג השבועות, אלא גם בנוגע לכל יום ויום (כמו כל עניני התורה שיש בהם הוראה לא רק בנוגע לזמנים מיוחדים, אלא בנוגע לכל יום ויום).

והענין בזה:

ענין התפלה שכנגד קרבנות תקנום — הרי זה בעיקר כנגד קרבן התמיד¹³. ואע"פ שבשבת ויו"ט ור"ח ישנו גם גם קרבן מוסף (וכנגדה — תפלת מוסף), הרי הלשון "מוסף" גופא מורה שזוהי רק הוספה, ואילו עיקר הקרבנות הוא קרבן תמיד.

ובכן: ענינו של קרבן תמיד — שישנו בתמידות, פעמיים בכל יום, בבוקר ובערב, ולא עוד אלא שפועל על כל רגע ורגע במשך היום, כמובן מזה שתמיד של שחר מכפר על עבירות הלילה, ותמיד של בין הערביים מכפר על עבירות היום²³.

ועוד זאת, שקרבן תמיד הוא קרבן עולה — עיקר הקרבנות, שלכן הרי זה הקרבן הראשון שנוזכר בספר ויקרא — שנקרב כולו לה', "כליל תקטרו"²⁴, והיינו, שיהודי לוקח ממונו — שהי' יכול לקנות בו חיי נפשו (כמ"ש רבינו הזקן בתניא²⁵) — וקונה כבש, ומביאו לקרבן ע"ג המזבח באופן שכולו לה', כך, שהוא בעצמו אינו מקבל מאומה, לא הבשר ולא העור, והיינו, שאין זה כמו הקרבנות שיש בהם חלק למזבח וחלק לבעלים²⁶ (ועד שיש קרבן שכולו לבעלים, ואעפ"כ נקרא בשם קרבן), וגם לא כמו קרבן חטאת ואשם כו', שכיון שבאים לכפרה, הרי יש לו תועלת מזה; אלא באופן שכולו לה'.

וקרבן זה הוא התחלת היום, ורק לאח"ז היו יכולים להקריב שאר הקרבנות, כולל גם קרבן שלמים שבו יש חלק גם לבעלים.

ו. וענינו בעבודה:

התחלת היום צ"ל בענין התפלה שהיא כנגד קרבן תמיד שהוא קרבן עולה, שכולו לה', היינו, שצריך להיות במעמד ומצב שאינו מציאות

(25) פל"ז (מח, סע"ב).

(26)

(23) במדב"ר פכ"א, כא. ועוד.

(24) צו ו, טו.

לעצמו כלל, ולא באופן שאומר להקב"ה גמול לי ואגמול לך, שהקב"ה עשה לו טובה והוא יחזיר טובה להקב"ה, אלא יסוד התפלה הוא באופן שעובד עבודתו שלא על מנת לקבל פרס, כיון שמתבטל ממציאותו לגמרי; ורק לאח"ז יכול לחשוב גם על עצמו.

וזהו שהתחלת התפלה היא בסידור שבחו של מקום²⁷ — כולו לה', ורק לאח"ז באה בקשת צרכיו.

כלומר: אף שעיקר התפלה היא בקשת צרכיו, וכמ"ש הרמב"ם²⁸ שהמצות עשה של תפלה מן התורה היא "שיהא אדם.. שואל צרכיו שהוא צריך להם כו'" — הנה כל זה הוא רק לאחרי שישנו תחילה סידור שבחו של מקום.

ובסידור שבחו של מקום גופא — אין זה כמו בברכת המזון שמשבחים את הקב"ה על היותו "זן ומפרנס לכול", שזהו שבח על ענין שיש לו הנאה ממנו, אלא "אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב וכו'", ולאח"ז אומר "אתה חונן לאדם דעת", ובמילא יבין וידע מה לבקש מהקב"ה.

ולפנ"ז ישנו גם הענין דק"ש, שבו אומר "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"²⁹, ודרשו רז"ל³⁰ "בכל ממונך", כך, שהתחלה היא באופן שמוסר ונותן את עצמו לגמרי ("ער גיט זיך אינגאַנצן אַוועק") מכל וכל — שזהו הענין של קרבן עולה שכולו לה'; ורק לאח"ז ישנו הענין דבקשת צרכיו.

וכאשר התחלת היום היא בענין התפלה באופן של קרבן עולה, שמתבטל ממציאותו — הרי זה פועל גם על לימוד התורה שלאח"ז, שלא יהי' על מנת לקבל פרס, אלא שלא על מנת לקבל פרס, היינו, שלימודו אינו בגלל העריבות ("געשמאַק") שיש לו בזה, או בגלל שמבין בשכלו כו', אלא הלימוד הוא בתכלית הביטול.

ז. וענין זה מרומז בספר ויקרא — שמתחיל בקרבן עולה ומסיים בפרשת בחוקותי:

ידוע פירוש רבינו הזקן³¹ ש"בחוקותי" הוא מלשון חקיקה (לא כמו כתיבה בדיו על הקלף, שהאותיות הם דבר נוסף על הקלף, אלא כמו

(30) ברכות רפ"ט. ספרי ופרש"י עה"פ.

(31) לקו"ת ריש פרשתנו (בחוקותי).

(27) ברכות לב, סע"א. וש"נ.

(28) ריש ה' תפלה.

(29) ואתחנן ו, ה.

חקיקה, שהאותיות הם מציאות אחת עם האבן שבה נחקקו), והיינו, שהתורה נחקקת בו ומתאחדת עמו, עד שנעשה מציאות אחת עם התורה. ומתאים גם עם פירוש רש"י על הפסוק³² "בחוקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", והיינו, שלומד תורה לא רק בהיותו במנוחת הנפש ומנוחת הגוף, אלא גם בהיותו עייף וייגע, ועסוק בענינים אחרים, וגם הלימוד עצמו הוא באופן של "עמל", שמשקיע בזה את כל כחותיו, ועד שיכולים לקרוא זאת בשם "עמל" — כי, דוקא ע"י העמל בתורה נעשית התורה בבחי' חקיקה, כפי שרואים במוחש, שכאשר לימוד הענין בא בקלות, ללא יגיעה, הנה גם כאשר מבין את הענין, אינו נחקק אצלו, ורק כאשר מתייגע בהענין אליבא דנפשי, הרי זה נחקק במוחו ומתאחד עמו³³.

אמנם, בהתחלת העבודה אי אפשר לדרוש מיהודי שלימוד התורה שלו יהי' באופן של חקיקה, כיון שעדיין אינו אוחו בכך; ולכן, הענין ד"בחוקותי" הוא רק בסיום ספר ויקרא, ואילו התחלת ספר ויקרא היא בקרבן עולה, שהו"ע ביטול מציאותו להתמסר לגמרי להקב"ה (אף שאינו אוחו בכך), ואז, הנה כאשר מסיים את ספר ויקרא, אזי מגיע לענין החקיקה — שאינו מציאות נפרדת מהתורה, אלא מציאותו היא מציאות התורה.

ואז, הנה כשם שהתורה היא בעה"ב על העולם, נעשה גם הוא בעה"ב על חלקו בעולם.

ומהגאולה הפרטית באים לגאולה הכללית ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

* * *

ח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה בעשרה מאורות נברא העולם.

* * *

ט. בנוגע לפירוש רש"י בפרשת השבוע — נתעכב על הפסוק³⁴ "וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'",

— פסוק שהוא כלל בנוגע לכל הזמנים במשך הגלות, ויש בו גם ענין פרטי בנוגע לגאולה —

בתחלתה (תו"מ חל"ג ע' 423 ואילך). וש"נ.

(32) ריש פרשתנו (בחוקותי).

(34) פרשתנו (בחוקותי) כו, מב.

(33) ראה גם שיחת בחוקותי תשכ"ב

שיש בו פירוש ע"פ פשט, רמז דרוש וסוד, והרי כל אחד מישראל חייב ללמוד כל ד' חלקי התורה — פרד"ס, כפי שפוסק רבינו הזקן בהלכות ת"ת³⁵, ש"כל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כפי מה שהיא יכולה להשיג ולידע, וכל מי שיכול להשיג ולידע הרבה, ונתעצל ולא השיג וידע אלא מעט, צריך לבא בגלגול עד שישגי וידע כל מה שאפשר לנשמתו להשיג מידיעת התורה הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות כו"; אבל לכל לראש צריך להיות הלימוד ע"ד הפשט, וזהו ענינו של פירוש רש"י שמפרש פשוטם של כתובים.

ואף שישנם עוד מפרשים שמבארים פשטות הכתובים — הרי ידוע גודל החביבות של פירוש רש"י בדברי רבותינו נשיאינו עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר³⁶, וכפי שמצינו גם בהלכה בנוגע להעברת הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום (לפי ש"התרגום מפרש כמה דברים שאין להבין מתוך המקרא) — שבזה נכלל גם פירוש רש"י³⁷, כיון שענינו לפרש פשוטם של כתובים.

רש"י מפרש אמנם גם את דברי הגמרא, וישנם גם פסקי דינים ושאלות ותשובות של רש"י, ועד שגם בפירושו על התורה יש "יינה של תורה"³⁸ — אבל לכל לראש ענינו של פירוש רש"י על התורה הוא פשטות הכתובים, כדברי רש"י עצמו³⁹ "אני לא באתי אלא לפשוטו כו", ורק לאח"ז באים גם ליינה של תורה, ע"ד הדרוש הרמז והסוד. וכפי שרואים גם בפועל, שלכל לראש לומדים עם "בן חמש למקרא" חומש עם פירוש רש"י, ורק לאח"ז לומדים עמו פרק תניא, מאמר חסידות וכו'. ומפרש רש"י בפסוק "וזכרתי את בריתי יעקוב": "בחמשה מקומות נכתב (יעקוב) מלא, ואליהו חסר בחמשה מקומות, יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו".

[ולמעשה, שאין זה כמו "מלא" ("יתיר") ו"חסר" שמצינו בכל התורה — כי, השם "יעקב" נכתב תמיד ללא וא"ו (כי "יעקב" הוא מלשון "עקב", שאין בו וא"ו), והשם "אליהו" נכתב תמיד בוא"ו, ורק בחמשה מקומות הרי זה באופן שונה].

וצריך להבין:

37) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ב.

וש"נ.

38) סה"ש תרצ"ז (ו"היום יום" שם).

39) בראשית ג, ח.

35) פ"א ה"ד.

36) ראה — לדוגמא — סה"ש תרצ"ו ע'.

137. תרצ"ז ע' 197 (נעתק ב"היום יום" כט

שבת).

(א) כדי לבאר ש"יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון כו" — די בכך שפעם אחת נכתב מלא ואליהו חסר, ולמאי נפק"מ שכן הוא "בחמשה מקומות"?

[יש מפרשים⁴⁰, שזהו "כאילו נשבע בחמשה חומשי תורה, כמו שנכתב ישראל ה' פעמים בפסוק אחד⁴¹, כנגד חמשה חומשי תורה", כמובא בפרש"י שם. ויש להוסיף בזה, שיעקב קשור עם ענין התורה, כמ"ש⁴² "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל".

אבל באמת, הנה פירוש רש"י הנ"ל אינו מהוה סיוע, אלא אדרבה: אילו כוונת רש"י שענין זה נכתב בחמשה מקומות "כמנין חמשה חומשי תורה" — ה' רש"י צריך לפרש זאת כאן, ולא לסמוך על פירושו לאח"ז (בפ' בהעלותך), שאז יתפוס הבן חמש למקרא שכן צריך לפרש גם לפני⁴³, כמדובר כמ"פ (ומובן בפשטות) בנוגע לדרכו של רש"י.

ובכל אופן, מפירוש רש"י בפ' בהעלותך למדים ב' ענינים: (א) שיש צורך בביאור והסבר על כפל ענין חמשה פעמים, (ב) שבנדוד⁴⁴, אי אפשר לפרש כפ' בהעלותך שהחמשה פעמים הם כנגד חמשה חומשי תורה, דא"כ, ה' רש"י צריך לפרש זאת בפרשתנו].

(ב) ה"קלאץ-קושיא: מהי השייכות של ענין הגאולה לאליהו, שלכן "יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו"; ענין הגאולה תלוי בהקב"ה ובבנ"י: בבנ"י — ש"ירצו את עוונם" (כמ"ש בפסוק שלפנ"ז⁴⁵), ובהקב"ה — ש"לא מאסתים ולא געלתים גו"⁴⁶, וא"כ מהי התועלת בנטילת אות משמו של אליהו בתור ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו — וכי בידו תלוי הדבר? ...!

גם צריך להבין:

מדוע מעתיק רש"י גם את התיבות "וזכרתי את בריתי" — בה בשעה שמפרש רק תיבת "יעקוב"?

ומזה באים לשאלה נוספת: לכאורה ה' רש"י צריך להקדים פירושו בד"ה וזכרתי את בריתי יעקוב הב', שבו מפרש כללות הפסוק — "למה נימנו אחרונית וכו'", ואח"כ לפרש הדיוק ד"יעקוב" מלא?

י. הביאור בפירוש רש"י ד"ה וזכרתי את בריתי יעקוב הב': "למה

(43) שם, מא.

(44) שם, מד.

(40) רא"ם ושפ"ח.

(41) בהעלותך ח, יט.

(42) תהלים עח, ה.

נימנו אחורנית⁴⁵, כלומר, כדאי הוא יעקב הקטן לכך, ואם אינו כדאי, הרי יצחק עמו, ואם אינו כדאי, הרי אברהם עמו שהוא כדאי" ("עמו" דייקא, ולא כבתו"כ "כדאי לכל א' וא' שיתלה לעולם בגינו") — שכיון שיעקב הוא הקטן בערך שאר האבות (ולא כמשמעות התו"כ שזכות יעקב גדולה יותר), שאצלו לא הי' ענין המס"נ בפועל כמו אצל אברהם ויצחק, לכן יש צורך לצרף את זכותם של אברהם ויצחק, אבל דוקא "עמו" (יחד עם יעקב)⁴⁶, כדי שגם זכותם של אברהם ויצחק תעמוד אך ורק לבנ"י (ולא לבני ישמעאל ועשו שיצאו מהם⁴⁷) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"ב ע' 168 ואילך⁴⁸.

יא. ויש להוסיף ולבאר בפנימיות הענינים — הטעם שלא מתחילים מיד עם זכותו של אברהם — דלכאורה אינו מובן:

בשלמא בנוגע למשה — כיון שאינו רוצה ללמד קטגוריא ח"ו על בנ"י, לכן מתחיל "כדאי הוא יעקב" (ורק "אם אינו כדאי, הרי יצחק עמו, ואם אינו כדאי, הרי אברהם עמו, שהוא כדאי"); אבל בנוגע להקב"ה — כיון ש"כלפי שמיא גליא" שבשביל ענין הגאולה יש צורך גם בזכותו של אברהם, הי' הקב"ה צריך לומר "וזכרתי את בריתי אברהם" ("שהוא כדאי")?

והביאור בזה:

ענין הגאולה יהי' אמנם עבור כל בנ"י, "אין נקי"⁴⁹, וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר האריך בזה כמ"פ⁵⁰, אבל מובן שיהיו בזה חילוקי דרגות, ובלשון הכתוב⁵¹: "הנני מביא אותם גו' במ עור ופסח גו'", ובודאי יהי' גם מי שהוא "תמים" ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו.

ובנוגע לעניננו:

אלו שנמצאים במעמד ומצב של שלימות ברמ"ח אברים ושס"ה גידים, והי' אצלם גם ענין המס"נ — מספיקה להם זכותו של יעקב (או

47 ועד שאברהם ביקש "לו ישמעאל יחי' לפניך" (לך לך יו, יח), ויצחק נענה לבקשת עשו "הברכה אחת לך היא לך אבי ברכני גם אני אבי" (תולדות כז, לח).

48 וראה שם הערה 2.

49 לשון הכתוב — מלכיס-א טו, כב.

50 ראה — לדוגמא —

51 ירמי' לא, ז.

45 להעיר מ"ש המגלה עמוקות (ר"פ אחרי יח, א) שכ"ד פעמים נזכרו בתורה אבות העולם כסדרן, וכ"ד פעמים למפרע (אחורנית).

46 וענינו בעבודה — שלא מספיק ענין המס"נ (ענינם של אברהם ויצחק) כשלעצמו, אלא המס"נ צריכה לחדור את כל מציאות האדם עד למחשבה דיבור ומעשה, שזהו ענינו (עבודתו) של יעקב.

שאינם זקוקים אפילו לזכותו של יעקב), ואינם זקוקים לצירוף זכות המס"נ של יצחק ואברהם.

יש כאלו שאמנם הי' אצלם ענין של מס"נ, אבל רק בגלל שציווי ודחפו אותם ("מ'האט זיי געשטופט")... כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' צריך להורות להם בפירוש שימסרו נפשם... כך שבדקות דקות הרי זה כמו המס"נ של יצחק, שהיתה מצד הציווי⁵² — כפי שאמר לו אברהם בשם הקב"ה "אלקים יראה לו השה (ואם אין שם שה) לעולה בני"⁵³, ולא כאברהם שעשה זאת מדעתו⁵⁴; ולכן זקוקים הם עדיין לזכות המס"נ של אברהם.

ואלו שלא הי' אצלם ענין המס"נ כלל — הרי הם זקוקים לצירוף זכות המס"נ של יצחק ואברהם.

ולכן לא נאמר מיד "וזכרתי את בריתי אברהם" — כיון שיש כאלו שאינם זקוקים לכך, אלא די להם בזכותו של יעקב.

יב. וממשיך רש"י בד"ה הנ"ל: "ולמה לא נאמרה זכירה ביצחק, אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח".

וצריך להבין:

(א) מהי שייכותה של בכא זו ("למה לא נאמרה זכירה ביצחק כו") לבכא שלפני ("למה נימנו אחרנית כו"), שלכן באה באותו דיבור המתחיל, ובתוספת וא"ו המחבר: "ולמה לא נאמרה כו" — דלכאורה הרי זה ענין בפני עצמו, ורש"י הי' צריך לפרשו בדיבור המתחיל בפני עצמו (כמו "בחמשה מקומות כו" ו"למה נימנו אחרנית כו", שפירשם רש"י בד"ה בפ"ע)?

(ב) מ"ש רש"י "אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח" — כוונתו בפשטות לפירושו בפ' וירא על הפסוק⁵⁵ "בהר ה' יראה": "אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה", וא"כ צריך להבין טעם השינוי בפירושו בפרשתנו: (א) שאינו מזכיר ענין הכפרה, (ב) ומוסיף "מונח על המזבח" — שהרי לשון רש"י הוא בדיוק, ועאכ"כ כאשר משנה הלשון ממ"ש במק"א, שזהו בודאי בדיוק.

54) אף שהי' יכול להתנהג כדעת הפוסקים שכן נח אינו מחוייב במס"נ (ראה אנציק' תלמודית ערך בן נח (כרך ג ס"ע שנ ואילך). וש"נ).
55) כב, יד.

52) נוסף לכך שלא הי' הראשון שמסר נפשו, אלא ראה ולמד זאת מאביו אברהם, משא"כ אברהם, שלא הי' לו ממי ללמוד ענין המס"נ (ואדרבה: אצל אביו ראה להיפך).
53) וירא כב, ח (בפרש"י).
54) (בפרש"י).

ג) ה"קלאָץ-קושיא" — כמדובר כמ"פ שבכל ענין ישנה "קלאָץ-קושיא" שדוקא עלי' לא מתעכבים — ששואל הבן חמש למקרא: איך אפשר לומר ש"לא נאמרה זכירה ביצחק" — בה בשעה שאומרים בתפלת ר"ה "ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"? ואפילו אם נאמר שכשעומדים קרוב לחג השבועות לא זוכר הבן חמש מתפלת ר"ה — הרי הוא זוכר מה שאמר בתפלת שחרית דערב שבת זה (בסיום "תחנון" שאומרים בכל יום): "ברוגז עקידה תזכור"! ואפילו אם לא רוצים לערב תפלה בתורה, כיון ש"זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד"²⁰ — מצינו זכירה ביצחק גם בתורה, ובפירוש רש"י — שמפרש על הפסוק "זכור לאברהם ליצחק ולישראל גו'" (בפ' תשא⁵⁶): "אם לשרפה הם, זכור לאברהם שמסר עצמו להשרף עליך באור כשדים. אם להריגה, זכור ליצחק שפשט צוארו לעקידה. אם לגלות, זכור ליעקב שגלה לחרן וכו'".

ולמעשה: לכאורה לא הי' רש"י מוכרח לפרש בפ' תשא "זכור ליצחק שפשט צוארו לעקידה", כיון שתיבת "זכור" נאמרה רק בסמיכות לתיבת "לאברהם" — "זכור לאברהם". וכמו בפרשתנו, שכיון שתיבת "וזכרתי" נאמרה בסמיכות לתיבת "ליעקב", הנה אף שלאח"ז נאמר "ואף את בריתי יצחק", מפרש רש"י שתיבת "וזכרתי" לא קאי על יצחק — "לא נאמרה זכירה ביצחק". ואעפ"כ מפרש רש"י בפ' תשא שתיבת "זכור" קאי גם על "ליצחק" שבהמשך הכתוב, ומוסיף לבאר שמדובר אודות זכירת העקידה — "זכור ליצחק שפשט צוארו לעקידה". ולכאורה הרי זה בסתירה למ"ש רש"י בפרשתנו ש"לא נאמרה זכירה ביצחק"?

וכל ענינים אלו מוכרחים להיות מובנים ע"פ דרך הפשט, ולאח"ז יכולים למצוא גם ה"יינה של תורה", וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

הוספה

בי"ה, ג' אייר תשי"ט
ברוקלין

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' יצחק שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאדר"ח אייר הוא חדש ניסן,
ובמה שאמרו לו שמבואר הענין שנדבר בעת ההתועדות, בחד"א מהרש"א
במס' כתובות ה', א'.

(א) ברוך שכיוונתי לדעת הגדולים.

(ב) הענין שם מדובר בכללות ביותר, משא"כ בעת ההתועדות נדבר בזה
באריכות מתאים להענין.

(ג) ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ני"ע בהנוגע להביטוי, דדבר חדש,
עיין קונטרס עץ החיים, פרק לא', שחדש באמת הוא מה שלא ניתנו למשה מסיני
ז.א. מגלה פנים ר"ל שלא כהלכה.

(ד) במ"ש שלא קבע רבנו הזקן בסידורו בנוסח שלו, אמירת פרשת הכיור,
לפלא ששואל רק לפרשה זו, בה בשעה שבשו"ע רבנו הזקן נזכר ג"כ פרשת
העקדה פרשת המן פרשת העולה מנחה ושלמים וכו', ובהנוסח שלו בסידורו אינו
זה, וכבר העיר ע"ז בספר פסקי הסידור להרב נאה ע"פ מ"ש במהדו"ב ס"ט.
ועוד י"ל בהנוגע לשאר הפרשיות ע"פ מ"ש בשער הכוונות ובסידור האריז"ל,
מצוין ג"כ בפסקי הסידור הני"ל.

(ה) במ"ש אודות ל"ג בעומר, שישנם כאלו שאין שום היכר בינו ליום
אחר, י"ל ע"ד הצחות וע"פ מ"ש האריז"ל, מהטעמים לל"ג בעומר, שאז

מוה' יצחק: דובאָוו, מנשסתר. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ח אגרת י'תתכט (ע' רנו),
ובהנסמן בהערות שם.

הענין שנדבר בעת ההתועדות: דש"פ ויק"פ תשי"ח — ביאור דברי הירושלמי (ברכות פ"ד
ה"ג) ש"בכל יום אדם מתפלל שמונה עשרה . . . כנגד י"ח ציוויין שכתוב בפרשת משכן שני"
(נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 199 ואילך. תו"מ התועדות חכ"ב (תשי"ח ח"ב) ע' 201 ואילך).

בחד"א מהרש"א במס' כתובות ה', א': ד"ה גדולים מעשה צדיקים.

שבשו"ע רבנו הזקן נזכר כו': או"ח מהדו"ק ס"א ס"י ואילך. מהדו"ב שם ס"ט.

בספר פסקי הסידור להרב נאה: ע' ב (ס"ח).

וע"פ מ"ש האריז"ל: כ"ה בהעתקה שתח"י. ולכאז' הכוונה למ"ש בשו"ת חת"ס חיו"ד

הותחל ירידת המן, לחם מן השמים, ובכ"ז היו כאלו אף שראו שזה ענין לחם מן השמים במוחש, כי ירד לפני פתח בתיהם ובצורת לחם, הנה גם אז היו כאלו בתכלית הירידה, וכסיפור רז"ל (יומא ע"ה, א)

ויהי רצון שפתיחת הצנור, שהיי ביום זה ע"י בעל ההילולא דיום זה, הנה תהי' הפתיחה ביותר וביותר עד שתהי' הפצת המעינות אשר דכל שהוא דמעין ג"כ מטהר כמ' סאה דמקוה ושלא בערך כלל לכל מימות שאובין בעולם, שאובין בכלי מדוד ומוגבל בשכל האנושי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ב

בי"ה, ב' אייר תשל"ו
ברוקלין

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ בנש"ק וכו'
מוה"ר שלום יחזקאל שרגא שליט"א

נצטערתי להשמועה מפטירת אמו הרבנית חנה רחל ע"ה.

המקום ינחם את כת"ר וכל המתאבלים שיי, בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצא אתכם תמיד כל הימים.
בכבוד ובברכה.

נ.ב. להעיר מהסדר בפרשת שבוע זה "לאמו (ואח"כ) ולאביו גוי". וראה קדושין ל, סע"ב (פרש"י עה"ת קדושים יט, ג).

סר"ג (ד"ה אמנם ידעתי)*, שע"פ מ"ש במדרש שמיום שכלה החררה שהוציאו מצרים הלכו ג' ימים בלא לחם ואח"כ ירד המן — "א"כ הי' הורדת המן ביום ל"ג בעומר, וראוי לעשות לזה זכר טוב".
דכל שהוא דמעין ג"כ מטהר כמ' סאה דמקוה: מקוואות פ"א מ"ז. רמב"ם הל' מקוואות פ"ט ה"ח.

ב

מוה"ר שלום יחזקאל שרגא: הלבשטם-רובין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ז אגרת י"תצא, ובהנסמן בהערות שם.
בפרשת שבוע זה "לאמו .. ולאביו גוי": אמור כא, ב.

(* נסמן והובא באג"ק חכ"ו אגרת ס'תתצג הערה ד"ה חיות וכחות. חכ"ט אגרת יא'קלח הערה ד"ה ומבוארים בכ"מ.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד ישראל ארי' ליב שיחי

ליום הולדתו השלישי, י"ב אייר, ה'תשע"ג

ולרגל ה"אָפּשערעניש" שלו, ל"ג בעומר, ה'תשע"ג

ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל הלל הכהן וזוגתו מרת זעלדא רחל שיחיו זרחי

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' שלמה הכהן וזוגתו מרת חי' שרה שיחיו זרחי

הרה"ת ר' זאב יחזקאל הכהן וזוגתו מרת רישא שיחיו כץ

מרת ליבא מיכלא שתחי' זרחי